

INFLUENȚA VÂRSTEI, BILINGVISMULUI, IDENTITĂȚII CULTURALE ȘI EMOȚIILOR ÎN ÎNSUȘIREA LIMBII ENGLEZE CA LIMBĂ STRĂINĂ

Coordonator: Prof. univ. dr. MIHAI ZDRENGHEA

Doctorand: ANCA MARIA POP-LUPU

Cuvinte cheie: însușirea unei a doua limbi străine, abordările de învățare și predare în engleza ca limbă străină, variabile interne și externe, vârstă, bilingvism, identitate culturală, emoțiile profesorilor/elevilor de limbă străină

CUPRINS

<u>1. INTRODUCERE – EXPUNEREA TEZEI</u>	2
<u>2. INTRODUCERE ÎN ÎNSUȘIREA UNEI A DOUA LIMBI STRĂINE</u>	12
1. <u>1. Teoriile însușirii unei a doua limbi străine</u>	13
2. <u>2. Factori care influențează IDL</u>	24
2.2.1. <u>Factori interni</u>	25
2.2.2. <u>Factori externi</u>	45
<u>3. INFLUENȚA VÂRSTEI ÎN ÎNSUȘIREA UNEI A DOUA LIMBI STRĂINE</u>	48
3.1. <u>Caracteristici ale adulților care învață limbi străine</u>	48
3.2. <u>Înaintarea în vârstă și capacitatea de învățare</u>	51
3.2.1 <u>Copiii care învață limbi străine</u>	52
2. <u>2. Adolescenți care învață limbi străine</u>	53
3. <u>2.3. Adulți care învață limbi străine</u>	54
3.3. <u>Stereotipurile elevului în vârstă</u>	56
3.4. <u>Factori legați de vârstă în învățarea limbilor străine</u>	56
3.5. <u>Dezvoltarea limbii engleze la adulții care învață limbi străină</u>	62
3.5.1. <u>Aplicarea principiilor învățării în rândul adulților pentru adulți care învață limba engleză</u>	62
3.5.2. <u>Teoria și practica în însușirea unei a doua limbi străine</u>	63

3. 5. 3. <u>Diversitatea (culturală) și lucrul cu grupurile de adulți eterogene în studiul englezei ca a doua limbă străină</u>	67
3. 5. 4. <u>Abordări instructive care susțin dezvoltarea unei a doua limbi străine în cazul adulților</u>	68
3. 6. <u>Considerații pentru practică</u>	70
<u>4. EFECTELE BILINGVISMULUI ASUPRA ÎNSUȘIRII LIMBII ENGLEZE CA O A TREIA LIMBĂ STRAINĂ</u>	73
4. 1. <u>Rezumatul studiilor anterioare privind Bilingvismul și însușirea unei a doua limbi străine</u>	75
4. 2. <u>Metodologia studiului</u>	79
4. 3. <u>Puncte de discuție</u>	84
4. 4. <u>Concluzii</u>	87
<u>5. IDENTITATEA CULTURALĂ ȘI COMUNICAREA</u>	88
5. 1. <u>Tipuri de identitate</u>	89
5. 2. <u>Principii fundamentale ale identității</u>	92
5. 3. <u>Identitate și interacțiune</u>	97
5. 4. <u>Identitatea și însușirea/comunicarea unei a doua limbi străine</u>	98
5. 5. <u>Abordări anterioare ale relației dintre identitatea și însușirea unei a doua limbi străine</u>	99
5. 6. <u>Studiu privind crearea identității în însușirea unei a doua limbi străine</u>	101
5. 7. <u>Rezultate ale cercetării</u>	102
5. 7. 1. <u>Importanța conștientizării de către studenți a identității în însușirea unei a doua limbi străine</u>	104
5. 8. <u>Concluzii</u>	106
<u>6. EMOȚIILE ȘI ÎNVĂȚAREA ȘI PREDAREA LIMBII ENGLEZE CA A DOUA LIMBĂ STRĂINĂ</u>	107
6. 1. <u>Privire de ansamblu asupra literaturii emoțiilor</u>	109
6. 2. <u>Trecere în revistă a literaturii emoțiilor profesorilor</u>	113
6. 3. <u>Studiu asupra emoțiilor profesorilor</u>	116

6. 4. Studiu asupra emoțiilor studenților	118
6. 4. 1 Percepțiile studenților cu privire la emoții	119
6. 4. 2. Percepțiile profesorilor cu privire la emoțiile studenților	123
6. 4. 3. Discutarea și implicațiile rezultatelor	125
6. 5. Concluzii	127
7. CONCLUZII	129
8. ANEXE	143
9. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE	168

Rezumatul tezei de doctorat

Această teză este inspirată de un fel de uimire și admirație asupra frumuseții, unicității și magiei miracolului care este denumit ”limbă”. Limba și gândirea sunt trăsăturile inerente și cele mai definitorii ale ființei umane, în absența cărora evoluția și umanitatea nu ar fi fost posibile. Însușirea unei a doua limbi străine, care este principalul obiectiv al tezei, reprezintă studiul modului în care se învață limbile străine și factorii care influențează procesul. Cercetătorii cu privire la însușirea unei a doua limbi străine (ILS) observă cum competența comunicării, adică abilitatea de a interpreta sensul de bază al unui mesaj, de a înțelege referințele culturale, de a folosi strategii pentru a preveni distrugerea comunicării și pentru a aplica regulile gramaticale, se dezvoltă într-o a doua limbă străină; cercetătorii în ILS de asemenea implică examinarea variabilelor lingvistice și non-lingvistice în ILS.

După câțiva ani de predare a Englezei ca a doua limbă (EDL) în învățământul superior, au apărut câteva întrebări cu privire la modul în care se face mediul de predare și învățare mai productivă, bazate pe diferențele de învățare și particularitățile individuale ale persoanelor diferite care învață limbi străine, observate în timpul cursurilor EDL: și anume faptul că cei care învață limbi străine posedă o multitudine de experiențe personale pe care le aduc la cursurile de limbi străine; că există diferențe în abilitățile elevilor de a învăța o a doua limbă; că toți cei care învață limbi pot deveni competenți într-o limbă străină, acordând suficiente oportunități, timp, expunere și predare adecvată.

Introducerea tezei descrie încercarea de a găsi metode de a îmbunătăți IDL, care a inclus investigarea factorilor care afectează și influențează învățarea și predarea limbii engleze, și în cele din urmă (urmând calea dificilă de a analiza și luând în considerare o multitudine de variabile de identificare ca interferând cu și influențând predarea și învățarea limbii) decizia de a se concentra pe următoarele: vârstă, bilingvism, identitate și emoții. Prin urmare, am inițiat examinarea cercetării existente în domeniul IDL și planificarea și organizarea unei strategii de cercetare care putea să mă ajute să investighez influența vârstei, bilingvismului, identității și emoțiilor, să descopăr cum acești factori pot fi folosiți în beneficiul celui care învață limba, să fac anumite sugestii pertinente cu privire la modul de îmbunătățire a învățării și predării în învățământul superior și să elaborez unele considerații pentru continuarea învățării limbii și practicii de predare.

Capitolul 2, 'Introducerea în însușirea unei a doua limbi străine', reprezintă o trecere în revistă a Teoriilor de Însușire a unei a doua limbi (teoria comportamentală, teoria cognitivștilor, teoria generativilor, teoria interacționistă, teoria socioculturală și teoria emergentismului), care a arătat că există diferențe fundamentale în felul în care IDL este percepută și definită în literatura de specialitate, și că diviziunile clare între cercetătorii IDL există, dar există limitări precum și puncte forte în orice abordare. Investigarea literaturii de cercetare expune, de asemenea, o serie de variabile, care sunt cunoscute în general că influențează IDL, în mare parte clasificate ca externe și interne. Factorii externi sunt cei care caracterizează o anumită situație de învățare a limbii, așa cum este curriculum, instruirea, cultura și statutul, încurajarea extrinsecă, accesul la vorbitorii nativi de limba engleză; în timp ce factorii interni se referă la acei factori pe care îi aduce cu el persoana care învață limba în situația particulară de învățare, printre care pot fi incluse următoarele: vârsta, personalitatea, identitatea, motivația, stima de sine, experiențele/bilingvismul, cunoașterea, limba maternă, afectul/emoțiile. Influența acestor variabile este examinată teoretic, la început, apoi patru dintre aceste variabile și efectul acestora asupra IDL sunt examinate în detaliu prin intermediul a patru chestionare empirice și studii de cercetare bazate pe interviu.

Capitolul 4, 'Influența vârstei asupra însușirii unei a doua limbi străine', investighează variabila vârstei ca un factor relevant în învățarea și predarea limbilor încununate de succes. Acesta este un aspect important din punctul de vedere al practicilor de predare și al abordărilor. Ceea ce încercăm să înțelegem este modul în care efectele de maturare interacționează cu factorii de mediu și de atitudine în însușirea limbii engleze ca o a doua limbă. Maturitatea lasă o impresie puternică asupra capacității de învățare a limbilor străine, iar acest capitol centralizează caracteristicile persoanelor adulte care învață limbi străine,

examinând problema vârstei optime pentru a învăța o a doua limbă dintr-o perspectivă teoretică și apoi prin intermediul unui studiu privind dezvoltarea limbii engleze ca a doua limbă la persoanele adulte care învață limbi străine.

O trecere în revistă teoretică a stereotipurilor copiilor, adolescenților și adulților, a celor înaintați în vârstă care învață și a factorilor legați de vârstă în învățarea limbilor oferă o perspectivă asupra variabilelor care joacă rolul unui filtru sau a unei bariere în procesul de învățare a limbii a tinerilor și adulților care învață limbi străine, aducându-le mai mult sau mai puțin succes în însușirea unei limbi străine.

Aspectele teoretice ale factorului vârstă au fost întărite și testate de un studiu de cercetare asupra a 214 adulți care învață limba engleză (organizate în 7 grupuri/clase) și cei 5 profesori ai lor de limba engleză. Studiul a constat în observarea la clasă a celor 7 grupuri și interviuri cu toți profesorii și o treime dintre studenți, și s-a axat pe patru domenii principale: aplicarea principiilor învățării adulților în contextul învățării limbii engleze, teoria și practica în însușirea unei a doua limbi, diversitatea și lucrul cu grupuri eterogene de adulți în învățarea limbii engleze precum și abordări instructive care sprijină dezvoltarea limbii engleze ca a doua limbă la adulți. Rezultatele studiului au subliniat că vârsta fragedă poate acționa ca un facilitator al învățării limbilor străine în unele situații, dar vârsta adultă, de asemenea, aduce cu sine o serie de avantaje. Prin urmare, este corect să spunem că există unele diferențe de învățare legate de vârstă, care reflectă diferențele dintre variabilele afective, socioculturale și de stimulare, dar consecința existenței unor astfel de diferențe nu poate fi transpusă în avantaje ale persoanelor tinere care învață limbi străine față de adulții care învață limbi sau viceversa. Studiul nu este destinat să fie cuprinzător, mai degrabă oferă o imagine de ansamblu asupra aspectelor de bază, sugerează folosirea unor strategii și oferă resurse care să fie consultate, precum și unele considerații pentru practică.

Capitolul 4, 'Efectele bilingvismului asupra însușirii limbii engleze ca o a treia limbă', investighează efectele bilingvismului și însușirea limbii engleze ca o a doua limbă și se concentrează pe relația de cunoaștere, educație, bilingvism și competența în însușirea unei a treia limbi străine la studenții bilingvi. De asemenea, încearcă să evalueze dovezile existente referitoare la dezvoltarea cognitivă, competența lingvistică și alte avantaje mai ample descoperite în cercetarea studenților bilingvi și să facă o descriere a dezvoltării și a competenței lor în comparație cu studenții monolingvi. Ipoteza inițială de lucru a acestui studiu este faptul că există o legătură directă între capacitatea lingvistică globală a persoanelor bilingve care învață limbi străine (competența), utilizările diferite a cunoștințelor lingvistice deja dobândite și dezvoltarea lor cognitivă, în special însușirea unei a treia limbi. Este

important să se sublinieze faptul că vorbitorii bilingvi au un profil psihologic unic: cele două limbi pe care ei le stăpânesc se află în mod constant în diferite stări de activare, astfel încât aceștia sunt în măsură să facă apel la cunoștințele lor lingvistice și resurselor lor, în funcție de contextul în care se află și pot să-și adapteze comportamentul lingvistic la problema de moment. Constatările și rezultatele studiului confirmă și demonstrează avantajele prezentate de persoanele bilingve care învață, în defavoarea celor monolingvi, atât în însușirea unei noi limbi cât și în domenii cognitive, care sunt strâns legate de creativitate: o mai mare flexibilitate mintală, o capacitate sporită de rezolvare a problemelor, conștientizare meta-lingvistică și abilități interpersonale superioare. În plus față de aceste avantaje cognitive, mai există două aspecte care pot fi legate de îmbunătățirea funcției de memorie, care se referă la realizări academice și chiar la diminuarea declinului mental legat de vârstă.

Capitolul 5, 'Identitatea culturală și comunicarea, propune o scurtă trecere în revistă a diferitelor tipuri de identitate, cu accent pe identitatea culturală și formarea identității. Mai mult decât atât, acesta încearcă să proiecteze un cadru pentru analiza identității așa cum este constituită în interacțiunea lingvistică. Necesitatea de a proiecta un astfel de cadru a ieșit în evidență în ultimii ani, ca o cercetare lingvistică care investighează probleme de identitate și a devenit o preocupare importantă a sociolingvisticii, antropologiei lingvistice, a analizei discursului și a psihologiei sociale. Dar dezvoltarea de însoțire a abordărilor teoretice a identității rămâne în cel mai bun caz o preocupare secundară, nu un obiectiv focalizat al domeniului. Acest studiu susține valoarea analitică de abordare a identității ca un fenomen relațional și sociocultural care iese în evidență și circulă în contexte de interacțiune, mai degrabă decât ca o structură constantă, solidă care poate fi urmărită în primul rând în psihicul individului sau în categoriile sociale fixe. Abordarea propusă în acest studiu încearcă să aducă laolaltă perspective dintr-o varietate de domenii și teorii și să avanseze o discuție de identitate bazată pe ipotezele teoretice articulate cu privire la identitate, evitând critica acestui concept care a apărut în științele sociale și umaniste în ultimele două secole.

De asemenea, acest capitol invocă cinci principii considerate fundamentale în studiul identității: principiul manifestării, principiul poziționalității, principiul indexicalității, principiul relaționării și principiul parțialității. Autorul pledează pentru o vedere a identității care este inter-subiectivă decât produsă în mod individual și care apare în interacțiune, mai degrabă decât să fie atribuită a priori. Cercetările efectuate cu privire la relația dintre însușirea unei a doua limbi și identitate sunt de acord că individul nu poate fi separat de mediul social în ceea ce privește utilizarea limbii.

Studiul descris în această teză explorează rolul identității personale, culturale și sociale în învățarea unei a doua limbi. Privește însușirea unei a doua limbi (IDL) și cultura dintr-o perspectivă generală dar cu aplicație la un nivel personal, individual, într-o încercare de a construi un cadru pentru a descrie modul în care limba, gândirea, sexul, cultura și motivațiile pentru a învăța o limbă străină se combină pentru a crea o identitate personală în IDL. Studiul include datele colectate prin intermediul observării clasei, interviurilor orale sau din eseurile celor 16 persoane care învață limba engleză (ale căror profile de competență lingvistică a variat considerabil); și acesta a dezvăluit unele modele comune precum și nevoi individuale distincte.

Printre rezultatele acestui studiu menționăm necesitatea profesorilor de limbă străină de a încerca să ajute persoanele care învață, să aibă atitudini pozitive astfel încât să poată învăța cu succes limba țintă. De asemenea, ei ar mai trebui să știe că fiecare dintre noi avem o atitudine pozitivă și una negativă și că acea atitudine negativă cauzată de stereotipuri false poate fi adesea modificată prin expunerea la realitate. Prin urmare, profesorii trebuie să-și ajute studenții să fie expuși la realități ale culturii țintă prin cursuri de limbi străine. Aceasta îi va ajuta pe studenți să devină mai motivați în a învăța limba și în cele din urmă va avea ca rezultat învățarea cu succes a unei a doua limbi.

Capitolul 6, ‘Emoțiile și învățarea și predarea limbii engleze ca a doua limbă străină’, discută contribuțiile la literaturii limbii engleze ca a doua limbă care examinează emoțiile și modul în care experiențele emoționale au impact asupra însușirii unei a doua limbi. De asemenea, această cercetare calitativă se raportează la un studiu care explorează efectul emoțiilor asupra învățării și predării limbii engleze la nivel de universitate. Rezultatele scot în evidență că studenții și profesorii români care învață limba engleză experimentează atât emoții negative cât și pozitive în timpul procesului de învățare/predare. De asemenea, studiul sugerează faptul că efectele emoțiilor depind de interacțiunea dintre elemente diferite, dar emoțiile pozitive duc la rezultate pozitive în cele mai multe cazuri, în timp ce efectele emoțiilor negative pot fi ambivalente.

Latura emoțională sau afectivă a învățării nu ar trebui să fie privită ca fiind în opoziție cu latura rațională sau cognitivă, ci mai degrabă folosită împreună în procesul de învățare/predare pentru a construi baze mai solide și să construiască o competență lingvistică solidă. O înțelegere a emoțiilor în învățarea/predarea unei limbi este importantă din mai multe motive. În primul rând, înțelegerea reacțiilor emoționale poate îmbunătăți învățarea/predarea limbii. Analiza emoțiilor persoanelor care învață/predau limba pot indica soluții în depășirea problemelor create de emoțiile negative precum și folosind emoții pozitive, facilitatoare.

Emoțiile negative cum ar fi anxietatea, teama, stresul, supărarea, depresia pot diminua sau chiar compromite potențialul de învățare/predare. În astfel de cazuri, tehnicile optime de învățare/predare, inovative, materialele atractive pot deveni insuficiente sau inutile. Pe de altă parte, privind lucrurile dintr-un punct de vedere opus, emoțiile pozitive, cum ar fi entuziasmul, stima de sine, empatia, motivația, bucuria sau fericirea pot îmbunătăți procesul de învățare/predare al limbii.

După o introducere în teoriile și emoțiile literaturii cu o concentrare asupra emoțiilor și învățării și predării limbii, acest capitol propune două studii bazate pe cercetare calitativă realizată prin utilizarea unor interviuri semi-structurate și completarea de chestionare. Primul investighează emoțiile persoanelor care predau limba, profesorii, iar interesele cercetării care încadrează interviurile semi-structurate sunt relații de percepție între rolul și efectele experiențelor emoționale, componenta personală subiectivă a claselor de limbă engleză și idei de predare și învățare cu succes. Acestea sunt luate în considerare în ceea ce privește sistemul de învățământ românesc și așteptările generale și rezultatele unei clase de limba engleză ca a doua limbă, pe de o parte și cu privire la gama de contribuții personale, implicare și identitatea profesorului, pe care o aduc profesorii, pe de altă parte.

Al doilea studiu cercetează emoțiile celor care învață limba și se concentrează pe două direcții de cercetare, una bazată pe percepția studentului asupra propriilor lui emoții și cealaltă bazată pe perspectivele profesorilor de limbă engleză ca a doua limbă asupra anxietății limbii ca fiind cea mai frecventă emoție negativă experimentată de studenți în clasele de învățare a limbii. Ambele studii urmează o abordare calitativă deoarece scopul principal de cercetare a fost de a obține o înțelegere profundă a reacțiilor emoționale produse în timpul instrucției clasei de limbă engleză. Studiile în discuție descoperă o serie de factori legați de context care afectează învățarea limbii engleze. De asemenea, oferă dovezi pentru înțelegerea modului în care cei care învață limbi străine devin mai responsabili, ca urmare a reflecției asupra experiențelor emoționale din timpul învățării limbii, și felul în care aceștia consideră experiențele negative ca un proces natural la care ei trebuie să facă față dacă doresc să vorbească o limbă străină. Studiul oferă, de asemenea, sugestii pentru profesori pentru a aborda problema emoțiilor negative și să le stimuleze în a deveni rezultate pozitive.

Capitolul 7, ‘Concluzii’, se angajează să formuleze unele concluzii legate de impactul variabilelor interne ale însușirii unei a doua limbi (vârsta, bilingvismul, identitatea culturală și emoțiile, în special) și de asemenea să elaboreze anumite considerații pentru practică, pentru fiecare factor special care ar putea influența învățarea unei a doua limbi și procesul de predare. În concluzie, profesorii de limbi străine trebuie să-și amintească faptul că fiecare

student dorește să aibă succes. Prin urmare, profesorii trebuie să ofere modalități de a ajuta studenții să își atingă obiectivele academice deoarece acestea au mijloacele de a facilita succesul studenților. Prin încorporarea unei varietăți de stiluri de predare, prin înglobarea predării instructionale și prin motivarea studenților de a învăța, profesorii sunt capabili să ajute persoanele care învață limba engleză să-și atingă scopul lor de a deveni comunicatori competenți și productivi în limba engleză.

Abordările integrate de predare și învățare sunt cele mai eficiente atunci când ele răspund rezistenței, abilităților și intereselor copiilor. Mai mult decât atât, acest capitol s-a concentrat asupra implicațiilor pentru practica constatărilor studiilor de cercetare în învățarea și predarea limbii engleza ca a doua limbă: experiențele de învățare, diferențiate pentru a se potrivi nevoilor individuale ale elevului pentru a avea cele mai pozitive rezultate; practica centrată pe elev permite studenților de limbă străină să exploreze și să experimenteze lumea din jurul lor într-o varietate de moduri diferite care se potrivesc cel mai bine intereselor lor individuale și stilului lor de învățare; interacțiuni extinse – atunci când profesorii de limbă străină furnizează un feedback receptiv pentru a extinde contribuția cursanților, reprezintă o bază pentru învățarea limbilor străine; rezultatele învățării sunt îmbunătățite atunci când persoanele care învață limbă străină iau un rol activ în învățare prin observații, ascultare, punere de întrebări, feedback constructiv și comunicare deschisă; rezultatele cele mai bune în limba engleză ca a doua limbă apare atunci când există un echilibru între activitățile orientate pe elev, activități ghidate și învățare condusă de profesor; planificarea unui mediu de învățare a limbii flexibil și receptiv solicită profesioniștilor să încerce moduri mai integrate de abordare a predării și învățării (această planificare implică crearea de oportunități pentru activitățile orientate pe elev și conduse de profesor, ideal în grupuri mici); abordările integrate de predare și învățare solicită persoanele care învață limbă străină să reflecteze asupra practicii lor.

Dovezile de cercetare cuprinse în această lucrare ne arată că învățarea și predarea limbii străine necesită o planificare eficientă, este necesar ca profesorii de limbă străină să cunoască rezistența, abilitățile și interesele persoanelor care învață limbă străină, în scopul de a construi experiențe de învățare eficiente. Acest lucru necesită o practică reflexivă care influențează pe toți cei care predau/învață limbă străină.